

1001-8.TK.109.2022

(SK 63/22)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

2613

- W związku ze skargą konstytucyjną A B. o stwierdzenie, że
- „- norma wyrażona w art. 17 § 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) w części, w jakiej stanowi, że postępowania karnego nie wszczyna się, jeżeli brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego jest niezgodna z art. 38 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 47 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- norma wyrażona w art. 305 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) w zw. z art. 17 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) jest niezgodna z art. 38 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 47 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji w zakresie, w jakim uprawnia ona organ procesowy do wydania przed przeprowadzeniem postępowania dowodowego postanowienia w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania karnego z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego,
- norma wyrażona w art. 307 § 1 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.) jest niezgodna z art. 38 w zw.

z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 47 w zw. z art. 2, art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji z uwagi na uniemożliwienie pokrzywdzonemu możliwości aktywnego udziału w czynnościach sprawdzających poprzez brak przyznania pokrzywdzonemu uprawnień procesowych w toku czynności sprawdzających, w tym uprawnień do inicjowania czynności procesowych”

– na podstawie art. 42 pkt 7 i art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

UZASADNIENIE

Działając przez swojego pełnomocnika, A B. (dalej jako: Skarżący) wniósł o stwierdzenie, że wskazane w *petitum* przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j.: Dz. U. z 2022 r., poz. 1375 ze zm.; dalej jako: k.p.k.) są niezgodne z normami konstytucyjnymi. W ocenie Skarżącego, zakwestionowane przepisy stanowiły podstawę prawną postanowienia Sądu Rejonowego w K (dalej jako: SR w K) z dnia grudnia 2020 r., sygn. , którym oddalono zażalenie Skarżącego na

postanowienie Prokuratora Rejonowego w K z dnia lipca 2020 r. o odmowie wszczęcia dochodzenia w sprawie wypowiedzianego w dniu czerwca 2020 r. na terenie Zakładu Karnego w K gróźb karalnych pozbawienia życia wobec A B., które wzbudziły uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, tj. o czyn z art. 190 § 1 k.k. – wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący jest osadzony w Zakładzie Karnym w K . Podczas pobytu w Zakładzie Karnym Skarżący złożył zawiadomienie o popełnieniu przeciwko niemu przestępstwa gróźb karalnych pozbawienia życia w dniu czerwca 2020 r. Po otrzymaniu zawiadomienia organy ścigania przeprowadziły postępowanie sprawdzające, po zakończeniu którego prokurator wydał postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania karnego. W ocenie Skarżącego, czynności te były niewystarczające dla wykrycia sprawców przestępstwa, co było przyczyną zakwestionowania postanowienia prokuratora zażaleniem. Zostało ono oddalone przez Sąd Rejonowy w K postanowieniem z dnia grudnia 2020 r., sygn. Sąd podniósł w uzasadnieniu postanowienia, że rozpytani w toku czynności sprawdzających funkcjonariusze Służby Więziennej nie mieli wiedzy o zdarzeniu, rozpytani współosadzeni nie potwierdzili zajścia, a sam A B. przesłuchany w charakterze świadka nie był w stanie wskazać osoby, która miała kierować wobec niego groźby karalne.

W treści skargi konstytucyjnej Skarżący podniósł, że postanowienie odmawiające wszczęcia postępowania karnego wydawane jest wyłącznie w oparciu subiektywną ocenę organu prowadzącemu postępowanie

przygotowawcze, a „uzasadnione podejrzenie” popełnienia przestępstwa *to nic innego jak wewnętrzne przekonanie organu, nawet nie tyle o tym czy doszło do popełnienia czynu zabronionego, lecz co do tego, czy zebrany materiał dowodowy na etapie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania karnego pozwalana uzasadnić podejrzenie jego popełnienia* (s. 7 skargi). Skarżący wymienił w uzasadnieniu skargi wzorce kontroli i podniósł, że zakwestionowane przepisy są z nimi niezgodne.

W piśmie z dnia 6 grudnia 2021 r. (dalej jako: pismo uzupełniające) Skarżący, na wezwanie Trybunału Konstytucyjnego do uzupełnienia braków formalnych skargi, w szczególności określenia sposobu naruszenia wolności i praw Skarżącego przez zakwestionowane przepisy, powtórzył co do istoty argumentację skargi.

Przed przystąpieniem do oceny konstytucyjności zaskarżonych unormowań konieczne jest ustalenie, czy analizowana skarga spełnia wymagania formalne, i to pomimo przeprowadzenia jej wstępnej kontroli, zwieńczonej postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 maja 2022 r., sygn. Ts 175/21, o nadaniu skardze dalszego biegu. Na gruncie orzecznictwa Trybunału ugruntowany jest bowiem pogląd, że nadanie skardze konstytucyjnej biegu nie przesądza o spełnieniu formalnoprawnych przesłanek dopuszczalności orzekania w danej sprawie. Trybunał jest bowiem na każdym etapie postępowania obowiązany do badania, czy nie zachodzi ujemna przesłanka wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 19 października 2010 r., sygn. SK 8/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 94; 18 czerwca 2013 r., sygn. SK 1/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 70; 26 maja 2015 r., sygn. SK 6/13, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 76 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Skarga konstytucyjna jest nadzwyczajnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w art. 53 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej jako: uotpTK).

Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji ustanawia trzy podstawowe przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Pierwszą jest naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Zgodnie z drugą przesłanką, wymagane jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach. Ostatnim warunkiem jest konieczność wykazania, że to ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których wydano orzeczenie w sprawie skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 5 listopada 2013 r., sygn. SK 15/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 127; 30 listopada 2015 r., sygn. SK 30/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 184; 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU seria A z 2020 r., poz. 44 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Z kolei, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1-4 uotpTK, skarga powinna zawierać: po pierwsze, określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); po drugie, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – w ocenie skarżącego – zostały naruszone (pkt 2); po trzecie, uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem

skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3); po czwarte, przedstawienie stanu faktycznego (pkt 4).

W piśmiennictwie podkreśla się, że warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest w szczególności udzielenie pozytywnej odpowiedzi na pytanie, czy w sprawie rzeczywiście zostały naruszone prawa i wolności konstytucyjne skarżącego (zob. L. Bosek, M. Wild, *Kontrola konstytucyjności prawa. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism procesowych.*, wyd. 2014, Legalis 2020, II.§9.II).

Do materialnych przesłanek instytucji skargi konstytucyjnej zalicza się: a) osobisty interes prawny, a nie obiektywny – jak przy konstrukcji skargi powszechnej (*actio popularis*), i b) interes aktualny – a nie potencjalny (zob. J. Trzciniński, M. Wiącek, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016, tom II, s. 893). Jak wskazuje się w piśmiennictwie, *[j]eżeli w wyniku dokonanej analizy Trybunał dojdzie do przekonania, że skarga konstytucyjna nie wpłynie na sferę praw i wolności skarżącego, TK przyjmuje niedopuszczalność skargi. Sytuacja taka ma miejsce w szczególności wówczas, gdy niekorzystne względem skarżącego rozstrzygnięcie zapadło nie tylko w wyniku zastosowania zaskarżonego przepisu, lecz także z innych przyczyn, których skarżący nie kwestionuje w swojej skardze. W takiej sytuacji nawet w przypadku uwzględnienia skargi konstytucyjnej oraz wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, nie będzie mogła nastąpić restytucja interesów skarżącego [L. Bosek, M. Wild, *op. cit.*, II.§9.II.1.C.c).3].*

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być zatem wyłącznie ta norma prawna, która stanowiła podstawę wydania przez organ władzy publicznej orzeczenia naruszającego prawa lub wolności konstytucyjne skarżącego. Przesądza to o konieczności istnienia merytorycznego związku

pomiędzy treścią zakwestionowanej normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Regulacja prawna stanowiąca przedmiot skargi konstytucyjnej musi więc w ten sposób determinować w sensie normatywnym treść wydanego orzeczenia, iż prowadzi to do wskazanego w skardze naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących skarżącemu (zob. postanowienie TK z dnia 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 i przywołane tam orzeczenia).

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że *[d]o zasadniczych przesłanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw. Skarżący jest przy tym zobligowany (...) do wskazania, które przepisy kwestionowanego aktu normatywnego wykazują taką kwalifikację* (postanowienie TK z dnia 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101).

Jednakże, niekonstytucyjne brzmienie normy prawnej, stanowiącej podstawę wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego, należy odróżnić od dyskusyjnego zastosowania normy prawnej w ostatecznym orzeczeniu w sprawie skarżącego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, a więc skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym

orzeczeniu (*vide* – postanowienie z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 62/16, OTK ZU seria B z 2016 r., poz. 363).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego postępowania, należy uznać, iż nie jest możliwe merytoryczne rozpoznanie sprawy. Przede wszystkim, w sprawie nie istnieje merytoryczny związek między zakwestionowaną treścią normy prawnej a podjętym w sprawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Nie uzasadniono również zarzutu niezgodności zastosowanych w sprawie norm prawnych ze wskazanymi konstytucyjnymi prawami Skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na poparcie tych zarzutów. Nie wykazano także, iż doszło do naruszenia określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest Skarżący, ani że to zakwestionowane normy stanowią źródło naruszenia tych wolności lub praw.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że zarówno *petitum* skargi, jak i jej uzasadnienie opierają się na zarzucie, że postanowienie odmawiające wszczęcia postępowania karnego na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. wydawane jest wyłącznie w oparciu subiektywną ocenę organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze, a „*uzasadnione podejrzenie*” *popęlnienia przestępstwa to nic innego jak wewnętrzne przekonanie organu, nawet nie tyle o tym czy doszło do popęlnienia czynu zabronionego, lecz co do tego, czy zebrany materiał dowodowy na etapie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania karnego pozwalana uzasadnić podejrzenie jego popęlnienia* (s. 7 skargi). Rzecz jednak w tym, że tezy te są nieprawdziwe – treść kwestionowanych norm prawnych jest inna – a w sprawie Skarżącego o braku wszczęcia postępowania zdecydowała nie „subiektywna ocena” organu procesowego, lecz po prostu materiał dowodowy, który w żaden sposób nie

potwierdził zarzutu Skarżącego. Nieprawdziwa jest bowiem teza Skarżącego, zgodnie z którą *organ wydaje swoje postanowienie bez przeprowadzenia czynności dowodowych, właściwych dla postępowania przygotowawczego* (s. 4 skargi). W trakcie czynności sprawdzających możliwe jest bowiem przeprowadzenie niektórych czynności dowodowych, a jeśli zachodzi konieczność przeprowadzenia dalszych czynności procesowych, prokurator nie może odmówić wszczęcia postępowania. Organ procesowy wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego jedynie wówczas, gdy na podstawie czynności dowodowych możliwych do zebrania – i zebranych – w toku czynności sprawdzających może je wydać. Innymi słowy, jeśli niezbędne jest zebranie materiału dowodowego wykraczającego poza zakres czynności dopuszczalnych w toku czynności sprawdzających, organ procesowy ma obowiązek wszcząć postępowanie przygotowawcze (*vide* – M. Kurowski, komentarz do art. 307 k.p.k., [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, wyd. 2023, Lex 2023, teza 2). W tym zakresie decyzja prokuratora jest przedmiotem badania sądu w toku postępowania odwoławczego i jeżeli decyzja została podjęta z przekroczeniem tych zasad, sąd jest zobowiązany uchylić postanowienie prokuratora. W sprawie Skarżącego sąd zbadał jego zażalenie i nie przychylił się do niego, precyzyjnie uzasadniając swoje stanowisko. Skarżący nie kwestionuje więc tak naprawdę normy prawnej z art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., będącej podstawą postanowienia sądu, lecz prowadzi polemikę z ostatecznym orzeczeniem w jego sprawie.

Oznacza to, że cała argumentacja Skarżącego w zakresie pierwszego punktu *petitum* skargi jest chybiona, ponieważ jest oparta na fałszywych przesłankach. Innymi słowy, norma o treści zakwestionowanej przez

Skarżącego nie stanowiła podstawy orzeczenia w sprawie Skarżącego i nie stanowiła źródła naruszenia jego wolności lub praw.

Już tylko powyższe okoliczności powodują, że postępowanie w niniejszej sprawie powinno podlegać umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Skarga nie zawiera również należytego uzasadnienia. Uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanych norm z normami wyższego rzędu – mimo objętości tekstu – jest niezwykle lakoniczne co do istoty i zawiera się w twierdzeniach Skarżącego, że istniejący kształt postępowania sprawdzającego oraz warunków wydania postanowienia o wszczęciu bądź odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego i sądowej kontroli decyzji prokuratora narusza wskazane w *petitum* wzorce kontroli. W szczególności Skarżący nie wykazał, że art. 305 § 1 k.p.k. i art. 307 § 1 k.p.k. stanowiły podstawę ostatecznego orzeczenia sądu w jego sprawie – a nie ma podstaw do przyjęcia, że przepisy te stanowiły podstawę ostatecznego rozstrzygnięcia sądu.

Skarżący w istocie nie powołał argumentów o niezgodności przedmiotu kontroli z wzorcami kontroli ani dowodów na poparcie tych zarzutów – nie stanowi bowiem uzasadnienia zarzutu jego parafraza, poparta jedynie twierdzeniami o niezgodności z normami wyższego rzędu. W uzasadnieniu skargi w istocie jedynie powtórzono treść zarzutów. Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie podkreślał w swoich orzeczeniach, że istnieje istotna różnica pomiędzy postawieniem zarzutu niezgodności normy z normami wyższego rzędu a jego uzasadnieniem (*vide* – np. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. P 13/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 72). Zdania twierdzące, powtarzające jedynie tezę o niezgodności norm niższego rzędu z normami wyższego rzędu, z natury

rzeczy nie stanowią uzasadnienia zarzutu, a jedynie powtórzony w różnej formie językowej zarzut.

Również powyższe okoliczności powodują, że postępowanie w niniejszej sprawie powinno podlegać umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę jak w *petitum*.

Z poważaniem,
Prokurator Generalny
Robert Herold
Zastępca Prokuratora Generalnego